

Opinia

Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal în legătură cu prelucrarea datelor cu caracter personal în procesul electoral

Dreptul la vot, dreptul de a fi ales, precum și dreptul la inviolabilitatea vieții private constituie drepturi de forță constituțională și fundamentală. Ordine în care, Centrul Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal al Republicii Moldova, în exercitarea jurisdicției sale de garant al respectării protecției datelor cu caracter personal, având drept premisă cel din urmă raționament, recepționând o serie de sesizări care cristalizează existența unei problematice privind valorificarea pragmatică a principiilor de protecție datelor cu caracter personal în perioada electorală, diseminează următoarea reacție instituțională în scop de prevenire și informare:

Digitalizarea societății și a economiei a generat un impact considerabil asupra protecției datelor cu caracter personal. În acest sens, cazuistica *Cambridge Analytica* a ilustrat provocările generate de tehnologiile moderne, demonstrând în același timp importanța deosebită a procesului de protecție a datelor în contextul electoral. Importanța deosebită a valorificării principiilor de protecție a datelor cu caracter personal în mediul electoral a fost accentuată de către Comisia Europeană, care a remarcat asupra faptului că, aceasta este o chestiune-cheie nu numai pentru populație, ci și pentru funcționarea democrațiilor globale, deoarece o abdicare de la principiile de protecție a datelor cu caracter personal constituie o amenințare gravă la adresa unui proces electoral corect și democratic, având potențialul de a submina dezbaterile deschise, corectitudinea și transparența, care constituie valori esențiale ale unei democrații¹.

Pe aceeași dimensiune de abordare, Comisia Europeană a remarcat că, toți participanții activi în contextul electoral, cum ar fi: partidele politice europene și naționale (denumite în continuare: „partidele politice”), fundații politice europene și naționale (denumite în continuare: „fundațiile”), platforme, societăți de analiză a datelor și autorități publice responsabile de procesul electoral, trebuie să prelucreze în mod legal, echitabil și transparent datele cu caracter personal (de exemplu nume și adrese) numai în scopuri determinate. Aceștia nu le pot folosi ulterior într-un mod incompatibil cu scopurile pentru care datele au fost colectate inițial.

Prin Rezoluția de la Montreux (Confederația Elvețiană) cu privire la folosirea datelor cu caracter personal în scopuri politice, adoptată la 14-15 septembrie 2005 de către Conferința Comisarilor pentru protecția datelor, s-a apreciat că în viața politică o mare cantitate de date cu caracter personal sînt colectate în mod continuu de către organizațiile politice și, cîteodată, sînt prelucrate prin modalități agresive, folosind diverse tehnici, inclusiv sondaje, colectarea adreselor de e-mail prin motoare software/de căutare, agitație pe larg prin localitate sau forme de decizii politice prin televiziune interactivă, fișiere de izolare a votanților; unde aceste date includ uneori ilegal (adițional la adresele poștale, numerele de telefon, conturile de e-mail, informația cu privire la activități profesionale și relații de familie) date sensibile referitoare la convingeri sau activități morale și politice reale sau presupuse, sau la activitățile de votare.

Totodată, există o tendință de creare a profilurilor invazive a diferitor persoane care la moment sînt clasificați – adesea inexact sau în baza unui contact superficial - ca simpatizanți, susținători, aderenți sau membri de partid, pentru a spori comunicarea personalizată către grupuri de cetățeni și că trebuie protejate persoanele contra efectelor negative și posibilele discriminări în sfera lor personală, precum și renunțarea acestora la unele forme de participare politică. Orice activitate de comunicare politică, inclusiv cea care nu se referă la campaniile electorale, care atrage prelucrarea datelor cu caracter personal, trebuie să respecte drepturile fundamentale și libertățile persoanelor interesate, inclusiv dreptul la protecția datelor cu caracter personal, și să

¹ Contribuția Comisiei Europene la reuniunea liderilor din 19-20 septembrie 2018 de la Salzburg, document de orientare „Orientările Comisiei privind aplicarea legislației Uniunii în materie de protecție a datelor în contextul alegerilor”, adoptate de Comisia Europeană la 12.09.2018, Bruxelles.

Document disponibil prin accesarea: <https://eur-lex.europa.eu/LexUriServ/LexUriServ.do?uri=COM:2018:0638:FIN:RO:PDF>

fie guvernată de principiile privind protecția datelor cu caracter personal. Aceste principii fiind per exemplu:²

❖ Principiul prelucrării în mod legal, echitabil și transparent față de persoana vizată;

❖ Principiul colectării în scopuri determinate, explicite și legitime și neprelucrării ulterioare în scopuri incompatibile cu cele stabilite inițial. Prelucrarea ulterioară în scopuri de arhivare în interes public, în scopuri de cercetare științifică sau istorică ori în scopuri statistice nu este considerată incompatibilă cu scopurile inițiale;

❖ Principiul prelucrării datelor cu caracter personal în mod adecvat, relevant și limitat doar la ceea ce este necesar în raport cu scopurile stabilite inițial;

❖ Principiul exactității și actualizării [...].

CNPDCP atrage atenție asupra faptului că, cu preponderență, datele cu caracter personal prelucrate în contextul electoral, **constituie date sensibile, și anume date privind convingerile politice, din care motiv, acestea urmează să beneficieze de cele mai înalte și riguroase standarde de securitate și confidențialitate**³.

Legea nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal oferă persoanelor fizice drepturi suplimentare și mai solide, care sunt deosebit de relevante în contextul electoral:

❖ dreptul de acces la propriile date cu caracter personal;

❖ dreptul de a solicita ștergerea propriilor date cu caracter personal în cazul în care prelucrarea se bazează pe consimțământ, iar consimțământul respectiv este retras, în cazul în care datele nu mai sunt necesare sau dacă prelucrarea este ilegală;

❖ dreptul de a corecta datele cu caracter personal incorecte, inexacte sau incomplete;

❖ de a nu face obiectul deciziilor bazate exclusiv pe prelucrarea automată a datelor lor cu caracter personal.

Pentru ca subiecții de date cu caracter personal să-și poată exercita aceste drepturi, toți factorii implicați trebuie să pună la dispoziție instrumentele și setările necesare.

În cele ce urmează, propunem atenției publice, următorul tabel care ilustrează obligațiile cu titlu exemplificativ, în procesul de prelucrare a datelor cu caracter personal, aferente fiecărui actor implicat în procesul electoral:

1. Structurile politice	Structurile politice sunt operatori de date cu caracter personal
<ul style="list-style-type: none">➤ Respectarea principiului limitării legate de scop, prelucrarea ulterioară numai într-un scop compatibil cu scopul inițial;➤ Alegerea temeiului juridic potrivit pentru prelucrare (inclusiv pentru datele deduse): consimțământ, interes legitim, sarcină care servește unui interes public (dacă este prevăzut de lege), condiții specifice pentru „date sensibile”), de exemplu: opinia politică;➤ Efectuarea unei evaluări a impactului asupra protecției datelor;➤ Informarea subiecților de date cu caracter personal cu privire la fiecare scop al prelucrării (cerințe de transparentă), fie în momentul colectării datelor în mod direct, fie în momentul obținerii acestora de la terțe părți;➤ Asigurarea exactității datelor, în special în cazul datelor provenite din surse diferite și al datelor deduse;➤ Verificarea legalității obținerii datelor primite de la terți și a scopurilor acestor date (de	

² Principiu consacrat la art. 5 alin. (1) lit. c) din Regulamentul UE 2016/679 al Parlamentului European și al Consiliului din 27.04.2016 privind protecția persoanelor fizice în ceea ce privește prelucrarea datelor cu caracter personal și privind libera circulație a acestor date și de abrogare a Directivei 95/46/CE (Regulamentul general privind protecția datelor)

³ Potrivit art. 3 al Legii nr. 133 din 08.07.2011 privind protecția datelor cu caracter personal, categorii speciale de date cu caracter personal constituie datele care dezvăluie originea rasială sau etnică a persoanei, convingerile ei politice, religioase sau filozofice, apartenența socială, datele privind starea de sănătate sau viața sexuală, precum și cele referitoare la condamnările penale, măsurile procesuale de constrângere sau sancțiunile contravenționale.

exemplu: dacă persoanele vizate și-au dat consimțământul în cunoștință de cauză pentru un anumit scop);

- Luarea în considerare a riscurilor specifice creării de profiluri și adoptarea garanțiilor adecvate;
- Respectarea condițiilor specifice în contextul utilizării unui proces decizional automatizat (de exemplu, obținerea consimțământului explicit și punerea în aplicare a garanțiilor adecvate);
- Identificarea clară a persoanelor care dispun de drept de acces la datele cu caracter personal prelucrate;
- Asigurarea securității prelucrării prin intermediul măsurilor tehnice și organizatorice;
- Ștergerea datelor atunci când acestea nu mai servesc scopului inițial pentru care au fost colectate, etc.

2. Platformele de comunicare socială	Platformele de comunicare socială, sunt, de regulă operatori de date pentru prelucrarea de date care are loc pe platformele lor și, eventual, operatori asociat cu alte platforme
<ul style="list-style-type: none">➤ Alegerea temeiului juridic potrivit pentru prelucrare: contract încheiat cu persoanele fizice, consimțământ, interes legitim. În cazul „datelor sensibile”, prelucrarea este posibilă numai în cazul în care este acordat consimțământul explicit sau datele sunt făcute publice de către subiectul de date;➤ Utilizarea exclusivă a datelor care servesc scopului identificat;➤ Evaluarea impactului asupra protecției datelor;➤ Respectarea cerințelor în materie de transparență, în special în ceea ce privește termenele și condițiile, în cazul în care datele ulterior sunt puse la dispoziția unei terțe părți;➤ Asigurarea securității prelucrării prin intermediul măsurilor tehnice și organizatorice, etc.	

3. Autoritățile electorale naționale și personalul antrenat în procesul electoral (membrii secțiilor de votare, etc.)	Autoritățile electorale naționale sunt operatori de date cu caracter personal
<ul style="list-style-type: none">➤ Identificarea exactă a temeiului juridic pentru prelucrarea datelor cu caracter personal;➤ Implementarea măsurilor și standardelor de protecție a datelor cu caracter personal, în special, a datelor care exprimă convingerile politice ale subiecților de date;➤ Asumarea unei declarații de confidențialitate de către angajații autorităților electorale naționale, prin includerea acesteia în contractele de muncă, având calitate de clauză contractuală, sau în fișele postului, cu mențiunea despre răspunderea civilă, contravențională ori penală pentru încălcarea confidențialității datelor cu caracter personal, etc.	

În mod special, atragem atenția autorităților electorale naționale că prin **Ordinul Centrului Național pentru Protecția Datelor cu Caracter Personal, nr. 03/1 din 28 februarie 2013 cu privire la aprobarea Instrucțiunilor privind prelucrarea datelor cu caracter personal în procesul electoral**, toți funcționarii și persoanele implicate în procesul electoral, care au acces la date cu caracter personal, inclusiv angajații Comisiei Electorale Centrale, urmează a fi supuși unei declarații de confidențialitate care, după caz, poate fi inclusă în contractele de muncă, având calitate de clauză contractuală, sau în fișele postului, cu mențiunea despre răspunderea civilă, contravențională ori penală pentru încălcarea acesteia.

Conform pct. 8, în cazul dezvăluirii prin transmitere a formatului electronic al datelor cu caracter personal, conținute în listele electorale, listele electorale suplimentare, listele de subscripție sau în alte documente, prin rețele comunicaționale ori pe alt suport electronic (digital) de stocare, se va asigura criptarea acestei informații sau se va examina posibilitatea utilizării unei conexiuni bilaterale prin canal securizat VPN. Accesul fără fir la sistemele informaționale de date cu caracter personal urmează a fi permis și autorizat doar în cazul

utilizării mijloacelor criptografice de protecție a informației. Fiecare caz de solicitare a transmiterii datelor cu caracter personal pe cale electronică va fi examinat separat, reieșind din posibilitățile tehnice a destinatarului și operatorului, precum și în corespundere cu măsurile organizatorice și tehnice implementate de părți. În cazul în care rețelele comunicaționale prezintă riscuri pentru confidențialitatea și securitatea datelor cu caracter personal, vor fi utilizate metode tradiționale de transmitere (expediere poștală cu aviz recomandat, înmînarea personală, etc.). Transmiterea datelor cu caracter personal prin rețele comunicaționale ce nu corespund Cerințelor, (spre exemplu: expedierea informației prin intermediul e-mailurilor personale de tipul @gmail.com, @mail.ru, @yahoo.com, etc) urmează a fi interzisă.

Stocarea datelor cu caracter personal pe suport magnetic, optic, laser, de hîrtie sau alt suport al informației, pe care se creează, se fixează, se transmite, se recepționează, se păstrează sau, în alt mod, se utilizează documentul și care permite reproducerea acestuia, urmează a fi asigurat prin plasarea acestora în safeuri sau dulapuri metalice care se încuie și se sigilează. Accesul la safeuri și dulapuri metalice urmează a fi monitorizat, prin ținerea unui registru de evidență. Scoaterea, fără autorizare, a purtătorilor de date cu caracter personal din perimetrul de securitate al operatorului urmează a fi interzisă.

În optica considerentelor structurate, CNPDCP punctează asupra necesității stringente de respectare și aplicare practică a principiilor de protecție a datelor cu caracter personal în contextul electoral și îndeamnă toți actorii implicați direct sau indirect în procesul electoral, la asigurarea unui nivel consecvent, ridicat și efectiv de protecție a drepturilor subiecților de date cu caracter personal din perspectiva principiilor de protecție a datelor cu caracter personal.